

TEKST: Chera Westman FOTO: Ole Andreas Klaveness, Kristian Owren
FAGLIG BISTAND: Malermester Ole Andreas Klaveness og SINTEF Byggforskserien
ILLUSTRASJONER: Einar T. Lukerstuen

Slik unngås

FIENDE No. 1

Fukt regnes for å være overflatebehandlings og fasadens kanskje verste fiende. Fukten i seg selv er ikke skadelig, men i for store mengder eller på feil sted, og dersom den ikke kan tørke ut, kan fukten gi store problemer.

Ubeskyttet tre fuktes og sveller av regn og kondens. I tørt vær tørker det ut, og krymper igjen. Fuktbevegelsene gir deformasjoner og sprekkanne. Er overflaten fuktig i lange perioder, kan vi få soppvekst, bakterieangrep, avlassing, råte og andre skader, og fukten kan medføre et dårlig innneklima med vond lukt og emisjoner som øker risikoen for å rammes av astma og allergier.

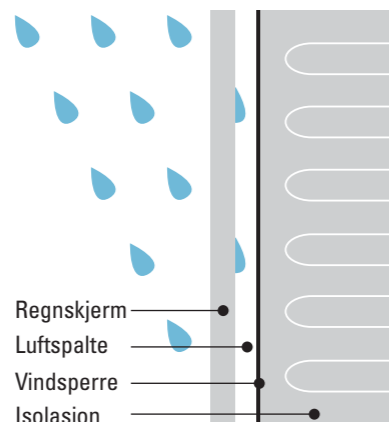
Uheldige konstruktive detaljer er ofte årsak til skader både på overflatebehandlingen og på huset. Her er noen eksempler.

TOTRINNSTETTING

Betydningen av å beskytte fuktutsatte konstruksjoner på riktig måte vil øke i takt med klimaendringene. TEK 10, de tekniske forskriftene til Plan- og bygningsloven, foreskriver totrinnsstetting av yttervegger.

I en vegg med totrinnsstetting fungerer kledningen som en regnskjerm, mens det bakenforliggende tettesjiktet fungerer som vindsperre. Mellom kledning og vindsperre skal det være en luftspalte med åpninger i topp og bunn. Vann som driver inn bak kledningen blir drenert ned, og kledningen tørker raskt ut takket være luft sirkulasjonen. Detaljutformingen må tilpasses den enkelte kledningstypen, den aktuelle bygningen og klimaet på stedet.

– I gamle hus ser vi ofte at luftspalten er blitt brukt for å tilleggsisolere huset, og er fylt opp med løsull, forteller malermester Ole Andreas Klaveness. Siden uttørkingen da begrenses, vil råte oppstå i panelet bak malingen.

9

Mer om fukt

I forrige episode av Malingskolen kikket vi på hvor fukt i underlaget kommer fra – og hvordan vi kan forhindre skader. Vi fortsetter denne gang på det samme temaet ved å ta opp konstruktiv beskyttelse, noe også maleren trenger å ha kunnskap om for å kunne gjøre en god nok jobb.

Tidligere publisert i Malingskolen:

- 1 (nr. 4/2010): Hvorfor maler vi, og hva er maling?
- 2 (nr. 5/2010): To typer tørring
- 3 (nr. 6/2010): Den viktige vedheften
- 4 (nr. 1/2011): Godt grunnet, godt malt!
- 5 (nr. 2/2011): Vedvarende vedheft med grunning
- 6 (nr. 3/2011): Den viktige vasken
- 7 (nr. 4/2011): Finn roen i skrapejobben
- 8 (nr. 5/2011): Den farlige fukten

VANNTETTE VINDUER

Husets vinduer er ekstra utsatt for fukt-påkjenninger, og de fleste skader på vinduer skyldes fuktighet. En riktig overflatebehandling på ut- og innsiden av trevinduer minsker fuktinntrengningen, men utformingen av selve vinduet og måten det er montert på er også avgjørende.

Karmens og rammens nedre profiler skal ha et godt fall som leder vannet ut fra fasaden og ned på et vannbrettbeslag.

– Vannbrettet skal også ha fall og stikke ut fra fasaden slik at regnet drypper ned på marken og ikke renner langs veggen, sier Ole Andreas Klaveness.

STOPP OPPSPRUTEN

Ved kraftig regn spruter vann opp fra bakken og treffer fasaden. Derfor er det viktig at en trekledning avsluttes et stykke over bakken, og at et bedre egnet materiale rammes av oppspruten.

Avstanden fra underkanten av kledningen til terrenget bør generelt være minst 30 centimeter. Under store takutstikk eller der marken tar unna vannet raskt, kan avstanden minskes til 10 centimeter.

ENDEVEDSFORSEGLING

Kapillærene i endeveden på treverk kan sammenlignes med en pakke sugerør. Ved å beskytte endeveden unngår vi at vann trekker kapillært opp i treverket med oppsprekking, avflaking og råte som følge.

Endeveden bør derfor gis flere strøk både ved grunning, sluttbehandling og ved vedlikehold.

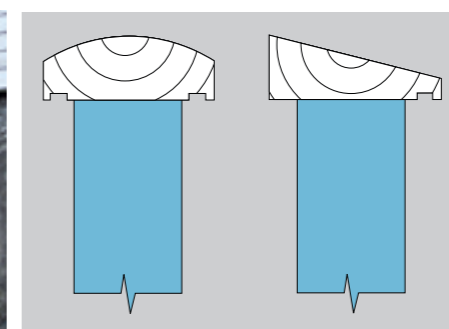
Stående kledning bør også avsluttes nederst med en skråskjæring på cirka 15° slik at vann lettere drypper av uten å trenge opp i endeveden.

Horisontal endeved, slik som ved dragere og bærebjelker, bør beslås med blikk slik at vannet ikke kommer til.

LED VANNET VEKK

Underdimensjonert, sprukket eller tettet takavvanningssystem vil kunne føre til store skader på fasader av både tre, stein og mur. Derfor er det viktig å holde nedløpsrør og hengrenner fri for is, høstløv og greiner. Nedløpsrør med langsgående falser bør monteres med falsen ut fra veggen, slik at eventuell issprengning blir oppdaget. Skjøter bør plasseres der en eventuell sprekk gjør minst skade. Vannet fra nedløpsrørene må ledes vekk fra grunnen, ned i dreneringen eller i et avløpssystem.

MARGSIDEN SKAL OPP

Skader på rekkverk og gelendere er gjenganger. Ved horisontalt tre må man være ekstra nøye med utforming og montering. Håndlisten bør monteres med margsidene opp og ha fall mot minst den ene siden.

– Det er viktig å ha dreneringsspor i underkant slik at vannet ledes vekk, sier Ole Andreas Klaveness.

Dessuten er innfestningen mot underlaget et kritisk punkt.

SPREKKEN BESKYTTER

Mellom et vannbrettbeslag eller en sålbenk og kledningen over skal det alltid være et mellomrom, en avstand på 6-10 millimeter som forhindrer at vann blir stående i sprekken og derfra trekker inn i konstruksjonen. Sprekken gjør også at det er mulig å mette endeveden på kledningen med beis eller maling og dermed hindre vannoppsug. Klaringen får imidlertid ikke bli for stor, slik at vannet får en åpen vei inn.